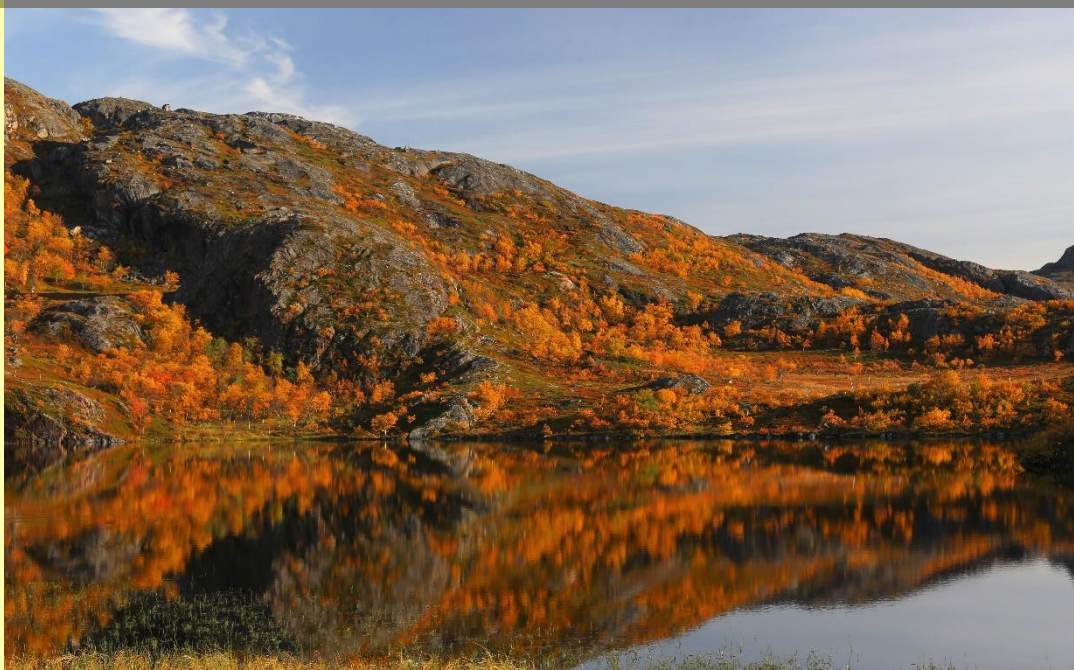

Sør-Varanger kommune

Kommunal planstrategi 2020-2023

Vedtatt av
kommunestyret:
18.11.2020

Dokumentdato:
19.01.2021

Forord

Kommunal planstrategi er et viktig element for å stake ut kursen og peke på hvilken retning kommunen skal gå. Det vil være avgjørende at den kommunale planstrategien er fundamentert på et godt grunnlag for å kunne fungere som et godt styringsdokument for politisk ledelse og administrasjonen.

Planbehovet i planstrategien skal reflektere de utfordringene kommunen står overfor og det er gjennom planene at mål og strategier skal gi grunnlag for de tiltak og handlinger som utføres for å nå kommunens overordnede mål. Likevel løser ikke en plan i seg selv utfordringene, men det er like viktig å følge opp planen etter at den er vedtatt.

Det er gjort et grundig forarbeid til planstrategien med oversiktsbilde over helsetilstand og påvirkningsfaktorer som har gitt oss et godt bilde på status i Sør-Varanger kommune. Og det er nå vi velger de prioriterte satsningsområdene og retningen for de neste fire årene.

Sør-Varanger kommune skal legge til rette for vekst, men like viktig er det å ta vare på alle de lovpålagte oppgavene vi har, og sørger for å levere gode tjenester til alle kommunens innbyggere.

Forsidebilder (Sindre Torp): øverst: Varangerfjorden, nederst: Holmengråvatnet

ArkivsakID: 19/1661

Planprosess

Behandling	Dato	Saksnummer
Førstegangsbehandling av planstrategiforslag, formannskapet	01.07.20	042/20
Høring og offentlig ettersyn	01.07.20 – 31.08.20	
Sluttbehandling i kommunale råd og utvalg	12.10.20 – 18.11.20	
Vedtak av kommunal planstrategi 2020-2023	18.11.20	104/20

Kommunal planstrategi 2020-2023 ble vedtatt av kommunestyret 18.11.20 i sak 104/20, og det ble gjort følgende vedtak:

Kommunestyret i Sør-Varanger vedtar kommunal planstrategi 2020-2023, i henhold til plan- og bygningsloven § 10-1.

Kommunal planstrategi bygger på et stort kunnskapsgrunnlag og er utarbeidet gjennom en omfattende prosess. Kommunestyret vedtar med dette en planstrategi som peker på hvilke utfordringer kommunen har, beskriver hvilken retning kommunen skal gå i, og dokumentet skal være styrende for den politisk ledelsen og administrasjonen de neste fire årene.

Distriktpolitisk næringsplan, som ble vedtatt i sak 032/19 av kommunestyret, skal inn i kommunal planstrategi 2020-2023.

Hensynet til samisk språk, kultur og samfunnsliv ivaretas i alle strategiske planer.

Endringer i kommunal planstrategi etter vedtaket i kommunestyret 18.11.2020:

- Befolkningsframskrivingen i kapittel 4.1 er oppdatert med nyeste tall, publisert av SSB 18.08.2020
- Avsnitt om hensyn til samisk språk, kultur og samfunnsliv er tatt inn i kapittel 6.
- Distriktpolitisk næringsplan er tatt inn i kapittel 7 i oversikten over planer som skal utarbeides. Mål og innhold i denne planen, samt økonomi i planarbeidet, er ikke utredet i planstrategien, men må avklares gjennom en prosessplan ved oppstart av planarbeidet.

Innhold

1.	Hva er kommunal planstrategi?	5
1.1.	Plansystemet i Sør-Varanger kommune.....	5
2.	Overordnede føringer.....	7
2.1.	Nasjonale forventninger.....	7
2.2.	FNs bærekraftsmål	7
3.	Evaluering av tidligere planstrategier.....	8
4.	Utfordringsbildet i Sør-Varanger kommune.....	9
4.1.	Demografisk utvikling.....	9
4.2.	Hovedutfordringer i kommunen	10
5.	Evaluering av kommuneplanen	11
6.	Satsningsområder og planbehov	11
6.1.	Trivsel, livskvalitet og tilhørighet.....	13
6.2.	Redusere sosial ulikhet.....	13
6.3.	Kompetanse og rekruttering	14
6.4.	Redusere sykefravær og uførhet.....	15
6.5.	Helsefremmende livsstil	15
6.6.	Infrastruktur	16
6.7.	Klima og miljø	16
6.8.	Lovpålagte planer	17
7.	Oversikt over planer i kommende kommunestyreperiode, 2020-2023.....	18

1. Hva er kommunal planstrategi?

Kommunal planstrategi har til hensikt å beskrive hvilke strategiske valg som skal prioriteres de neste fire årene. Kommunal planstrategi er lovbestemt etter plan- og bygningsloven § 10-1:

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

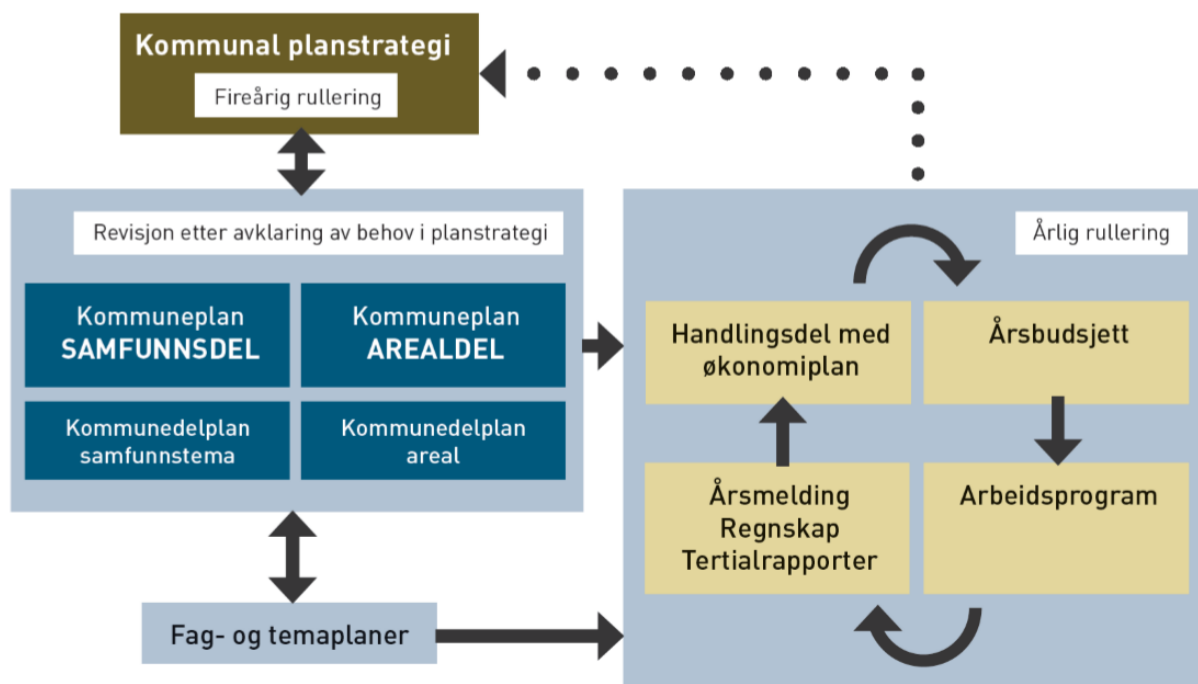
Kommunal planstrategi er ikke en plan, og dermed ikke en arena for å vedta mål og strategier, men en drøfting av utviklingstrekk og utfordringer i kommunen som skal danne grunnlag for å vurdere og prioritere planbehovet i kommunestyreperioden. Planstrategien bør være tydelig på utfordringer, men kritisk til planbehovet. Planstrategien skal ikke inneholde mål og tiltak for kommunen, men peke ut hvilken *retning* kommunen skal gå i.

Kommunal planstrategi skal ta utgangspunkt i samfunnsutviklingen. Utviklingstrekk og utfordringer gjenspeiles blant annet av befolknings sammensetning, levekår, folkehelse, næringsliv, sysselsetting, boligutvikling, miljø og infrastruktur. *Oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer* beskriver status og utfordringer, og brukes i henhold til Folkehelseloven § 6, som grunnlag for planstrategien. Et sammendrag av utfordringsbildet finnes i kapittel 4.

1.1. Plansystemet i Sør-Varanger kommune

Kommunal planstrategi har som mål å være utgangspunktet for et godt plansystem, og har til hensikt å styre kommunens strategiske veivalg. Plansystemet i kommunene består av mange ulike planer og plantyper og målet er at alle skal henge sammen, samt oppdateres jevnlig.

Det kommunale plansystemet, illustrert med fireårig og årlig rullering (illustrert av Asplan Viak).

Plantype	Beskrivelse	Normalt tidsperspektiv
Kommuneplanens samfunnsdel	Kommunens overordnede plan med visjoner og mål for utvikling av kommunen og samfunnet. Øvrig planverk skal bidra til at visjoner og mål realiseres.	12 år
Kommuneplanens arealdel	Kommunens overordnede plan for hvordan områder og arealer skal brukes til ulike formål, samt gi regulerende bestemmelser knyttet til dette. Planen er juridisk bindende.	12 år
Kommunedelplan	Delplaner for kommuneplanens virksomhetsområder som utarbeides etter de samme formalkravene som kommuneplanen, og kan være både verbale (samfunnmessige) og arealplaner. Delplanene skal bidra til å konkretisere kommunens overordnede mål som er vedtatt gjennom kommuneplanens samfunnsdel. Revideres hvert fjerde år.	10 år
Temaplan	Planer for områder eller temaer uten de samme formalkravene. Planens innhold og målgruppe avgjør behovet for graden av medvirkning og prosess. Planen bør likevel knyttes til de overordnede målene i kommuneplanens samfunnsdel.	Inntil 10 år
Handlingsplan	Ikke en plan som foreslås i planstrategien. Disse har kortere tidshorison og er forankret i en overordnet plan og inneholder tiltak med tidsfrist og økonomiske behov. For å realisere planene gjennom handlingsplaner, må tiltakene ha dekning i kommunens budsjett. Revideres årlig.	4 år

Beskrivelse av de ulike plantypene i det kommunale plansystemet.

2. Overordnede føringer

2.1. Nasjonale forventninger

Regjeringen vedtar hvert fjerde år nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Forventningsdokumentet ble vedtatt i mai 2019 og har fire hovedmål:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

De regionale og lokale myndighetene har sentrale oppgaver med å håndtere disse, og planlegging er et viktig verktøy for å løse oppgavene. Regjeringen er bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det forventes derfor at bærekraftsmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

2.2. FNs bærekraftsmål

FNs 17 bærekraftsmål er i regjeringens nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging nevnt som en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen. Også Fylkesmannen påpeker at målene må omtales og vurderes i planstrategien.

FNs 17 bærekraftsmål som regjeringen forventer at legges til grunn for samfunns- og arealplanlegging. Hvert mål har flere delmål, 169 til sammen (hentet fra fn.no).

Bærekraftsmålene er i stor grad fokusert på hvordan man skal løse globale utfordringer, og derfor vil ikke alle målene være relevant på lokalt nivå. Likevel er nødvendig å begynne jobben på lokalt nivå for

å oppnå globale mål. Mange av målene ligger som grunnlag for drifts- og utviklingsarbeidet som gjøres i Sør-Varanger kommune, men det vil være naturlig å trekke fram noen av målene som sammenfaller med utfordringene i kommunen. Disse bør vies noe mer fokus i den strategiske planleggingen i kommende kommunestyreperiode. De utvalgte målene nedenfor gjenspeiler også utfordringene som har kommet fram gjennom arbeidet med oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer (se kapittel 4.2):

- 1 Utrydde fattigdom
- 3 God helse
- 4 God utdanning
- 10 Mindre ulikhet
- 17 Samarbeid for å nå målene

3. Evaluering av tidligere planstrategier

Siden kommunal planstrategi ble innført som retningsgivende styringsverktøy har Sør-Varanger kommune vedtatt to planstrategier. En fullstendig evaluering av vil ikke beskrives her, men kun en kort sammenfatning. En mer detaljert evaluering av forrige planstrategi finnes i VEDLEGG 1. Begge planstrategiene var nokså optimistiske når det gjelder planlagt gjennomførte planarbeider. Nedenfor er en matrise over gjennomføringsgraden og den viser at i begge kommunestyreperiodene ble det kun gjennomført omtrent én tredjedel av det som var planlagt. Det er riktignok en stor andel av planene fra siste planstrategi som er igangsatt, men er svært forsinket i arbeidet.

Kommunal planstrategi	Planlagte planarbeider	Ferdigstilte og vedtatte planer
Kommunal planstrategi 2012-2015	14	4
Kommunal planstrategi 2016-2019	15	5

Oversikt over gjennomføringsgrad av planarbeider i de to foregående planstrategiene i Sør-Varanger kommune.

Det er flere årsaker til at gjennomføringen av planarbeidene ikke har gått som planlagt, men den dominerende årsaken har vært mangel på ressurser. Det fleste planene var tenkt utarbeidet i tillegg til normal drift, uten ekstra tildeling av økonomiske eller personalressurser. Dette har i flere tilfeller ført til at planarbeidet har blitt nedprioritert og utsatt. Flere av kommunedelplanene ble forespeilet en gjennomføringstid på ett år i siste planstrategi, men erfaringsmessig har dette vist seg å være altfor kort tid til å gjennomføre en god og omfattende prosess, som kreves ved utarbeidelse av en kommunedelplan. Dette er et optimistisk tidsperspektiv selv ved frikjøpte ressurser som kun jobber med planarbeidet grunnet formalkravene i plan- og bygningsloven.

Ved utarbeidelsen av kommunal planstrategi 2016-2019 forelå ikke *oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer* i forkant, men ble vedtatt etter planstrategien. Dette gjorde at man ikke hadde et bredt kunnskapsgrunnlag å bygge utfordringer og satsningsområder i kommunal planstrategi på. Dette kan videre ha ført til at planbehovet ble noe løsrevet fra de reelle utfordringene som kommunen stod overfor.

I den nye planstrategien er det lagt vekt på realisme med tanke på antall planer som skal utarbeides sett i forhold til tilgjengelige ressurser. Det er flere omfattende planer som er under utarbeidelse, og

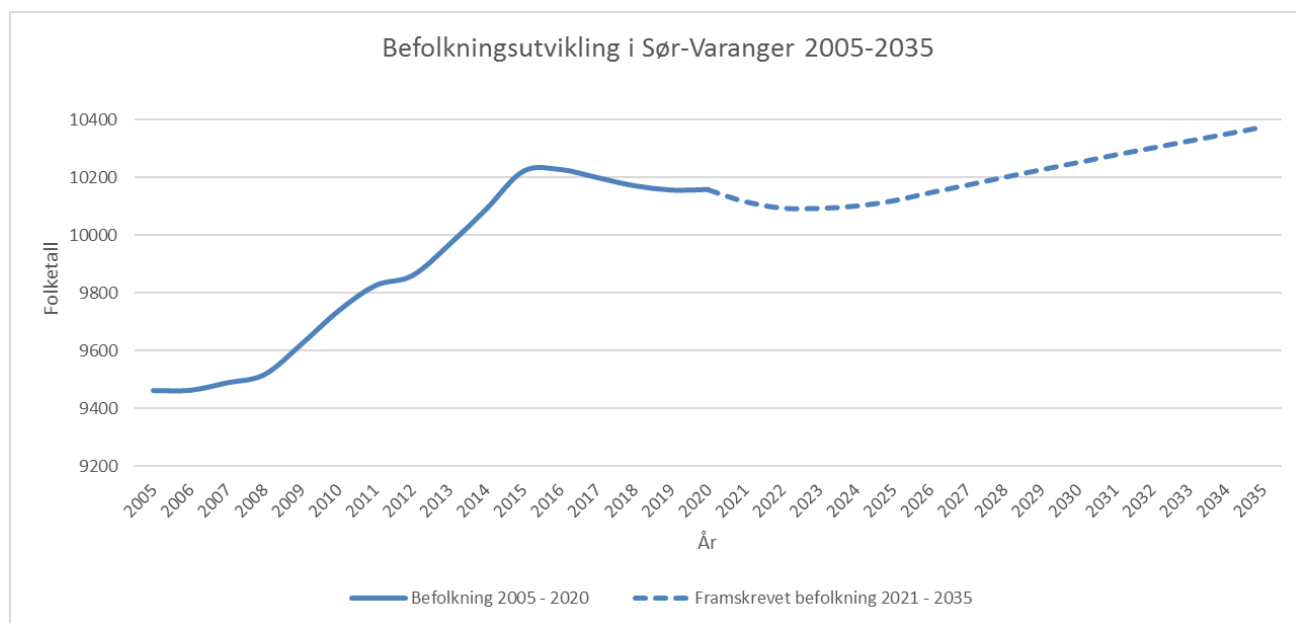
det vil prioriteres å ferdigstille disse planene. I denne planstrategien vil planer som ble igangsatt i forrige kommunestyreperiode, og som sammenfaller med utfordringsbildet, bli høyt prioritert.

4. Utfordringsbildet i Sør-Varanger kommune

4.1. Demografisk utvikling

Sør-Varanger kommune hadde den 1. januar 2020 10 158 innbyggere. Av disse bor omtrent 83% på Kirkeneshalvøya, mens resten er bosatt i områdene Jarfjord, Pasvik og området vestover med Neiden Bugøyfjord og Bugøynes. Kommunens innbyggere bor svært spredt, noe som gir geografiske utfordringer knyttet til infrastruktur, samferdsel og kommunal tjenesteyting.

Når det gjelder befolkningsutviklingen, ser man av grafen under at kommunen de siste 10-15 årene hatt en jevn økning i folketallet, og hadde på det meste 10 227 innbyggere i 2016. Fra 2016 har folketallet gått noe ned, og framskrivingen fra SSB antyder at tallet vil synke noe de kommende årene, før det vil stige litt igjen fra 2024. Hvis man ser på ulike aldergrupper, viser framskrivingen at folketallet i aldersgruppa 0-15 år vil holde seg nokså stabil fram mot 2040, mens aldersgruppa fra 67 år og eldre vil øke med flere hundre personer. Selv om dette kun er en framskriving, vil det være viktig å gjøre vurderinger knyttet til dette i forbindelse med den langsiktige planleggingen og kommunens overordnede planverk.

Befolkningsutvikling i Sør-Varanger kommune fra 2005-2020 (per 1. januar), og framskrevet befolkning fra 2021-2035 (tallmateriale fra SSB).

Aldersgruppe	2020	2021	2022	2023	2025	2030	2035	2040
0-5 år	564	560	567	582	591	606	612	614
6-15 år	1089	1065	1031	1015	961	957	993	1011
16-19 år	509	483	466	450	473	420	397	416
20-66 år	6386	6352	6331	6302	6271	6212	6048	5856
67 år eller eldre	1610	1700	1795	1745	1824	2057	2324	2576
Totalt	10158	10117	10095	10094	10120	10252	10374	10473

Befolkningsframskriving i Sør-Varanger fra 2020 til 2040, inndelt i ulike aldersgrupper. Tall for 2020 er faktiske tall (hentet fra SSB).

4.2. Hovedutfordringer i kommunen

Gjennom folkehelseloven, jf. § 5, er det pålagt at kommunen skal ha oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og at denne oversikten skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi, jf. folkehelseloven §§ 6 og 7. Oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer 2020-2024 ble behandlet av kommunestyret 05.02.20. Det ble vedtatt fem hovedutfordringer med tilhørende strategiske mål. Disse utfordringstemaene ble vedtatt gjennom en omfattende prosess og prioritert fram gjennom bred medvirkning fra folkevalgte, kommuneadministrasjonen, lag og foreninger og øvrige aktører fra Sør-Varangersamfunnet. Nedenfor presenteres et kort sammendrag av utfordringsbildet der utfordringsindikatorene sammen gir fem hovedutfordringer som vurderes som de viktigste områdene å fokusere på i kommende kommunestyreperiode.

Indikator <small>(Indikatorer med grå skrift er lavere prioritert. Nummerering er ikke relevant, kun til oppfølging)</small>	Tema	Strategisk mål
8. Høy arbeidsledighet 15-29 år 11. Høyt frafall i videregående skole og integrering av borteboende elever 9. Utenforskap, frafall og manglende inkludering, på bakgrunn av økende forskjeller i elevmassen 17. Mangel på møteplasser for ungdom, samt tilbud og tilgjengelighet på kollektivtransport. 23. Psykisk helse hos ungdom: stress og slitenhet (spesielt jenter VGS) 19. Sosiale risikomiljøer (rus blant unge, og vold generelt).	Trivsel, livskvalitet og tilhørighet	Sør-Varanger kommune skal ha et godt og inkluderende samfunn, og preges av trivsel, læring og mulighet for arbeid.
4. Integrering av mange og ulike nasjonaliteter, ressurskrevende for tjenesteytere (barnehage, skole, helsestasjon) 5. Økende andel barn i husholdninger med lavinntekt (barnefattigdom) 6. Høy andel eneforsørgere, og barn av eneforsørgere 21. Til dels alvorlige fysiske og psykiske helseproblemer hos flykninger, og sen avdekking	Sosial ulikhet	Sør-Varanger kommunes innbyggere skal ivaretas og inkluderes, for å redusere sosiale ulikheter.
1. Lav tilflytting til kommunen, endring i befolknings sammensetning (antall yngre synker og eldre øker) 2. Rekruttering av kvalifisert personell til kommunale fagstillinger, samt til kommende nye næringer (være i forkant) 3. Geografisk store avstander gir ressursmessige utfordringer til tjenestutøverne og service for brukere 16. Mangel på frivillige innen helse, omsorg og velferd 22. Økende andel eldre med store hjelpebehov, eksempelvis demensutvikling 10. Mye ressurser til spesialundervisning til få elever (andel med spesialbehov er på landsgjennomsnittet)	Kompetanse og rekruttering	Sør-Varanger kommune skal til enhver tid ha kompetent fagpersonell og legge til rette for større grad av frivillig arbeid.
7. Høyt sykefravær i Sør-Varanger kommune (som organisasjon), og høy andel uføre kvinner 45-66 år.	Sykefravær og uførhet	Sør-Varanger kommune skal ha et inkluderende arbeidsmiljø som bidrar til å redusere sykefravær og uførhet hos våre ansatte.
18. Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet og andel voksne og barn som er fysisk aktive 20. Høy overvekt i befolkningen med påfølgende livsstilssykdommer (diabetes type 2, hjerte/kar).	Helsefremmende livsstil	For Sør-Varanger kommune er fysisk aktivitet og friluftsliv en viktig ressurs, sammen med en helsefremmende livsstil, fysisk og psykisk.

Oversikt over utfordringstemaer og strategiske mål fra «oversiktsbilde over helsetilstand og påvirkningsfaktorer 2020-2024».

Under prosessen med å prioritere hovedutfordringene i Sør-Varanger kommune de neste årene kom det fram fem hovedtemaer som det var enighet om at var viktige. Disse ble også vedtatt av

kommunestyret den 05.02.2020 som viktige satsningsområder. Disse fem temaene skal danne grunnlag for planstrategiens prioriteringer, jf. folkehelseloven § 6:

- Trivsel, livskvalitet og tilhørighet
- Sosial ulikhet
- Kompetanse og rekruttering
- Sykefravær og uførhet
- Helsefremmende livsstil

5. Evaluering av kommuneplanen

I henhold til plan- og bygningsloven § 10-1 skal kommunestyret gjennom behandlingen av kommunal planstrategi ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres. Gjeldende kommuneplan er vedtatt i 2014 (samfunnsdelen) og 2018 (arealdelen). For å vurdere hvorvidt kommuneplanen bør revideres må det vurderes om den fortsatt er aktuell sett i forhold til samfunnsutviklingen og den strategiske retningen kommunen ønsker å gå i.

Arealdelen er relativt nylig vedtatt og oppdatert og det vil ikke være behov for revidering av denne i den kommende fireårsperioden. Forandringer det vil være behov for å gjøre, løses gjennom mindre endringer av planen. En revidering av samfunnsdelen må ses i sammenheng med samfunnsutviklingen, målsetninger og statusbeskrivelse som oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer gir. Gjeldende samfunnsdel favner bredt når det kommer til målsetninger, og utfordringstemaene bringer ikke opp behov for nye mål eller strategier. Små justeringer kunne vært gjort, men ettersom samfunnsdelen er en overordnet og retningsgivende plan er det mer hensiktsmessig at strategier og handlinger konkretiseres i kommunedelplaner og kommunalt budsjett på bakgrunn av samfunnsdelen. På bakgrunn av overnevnte vil det ikke gjennomføres revidering av samfunnsdelen eller arealdelen i kommende periode.

Det er igangsatt arbeid med kystzoneplan for Varanger som vil bli en interkommunal plan som utarbeides i samarbeid med Nesseby, Vadsø og Vardø kommune. Kystzoneplan for Varanger vil bli en arealplan for sjøområdene i Sør-Varanger og på den måten utfylle gjeldende arealplan. Planen vil vedtas som en kommunedelplan i hver av de fire deltagende kommunene. Kystzoneplan for Varanger er estimert ferdigstilt i løpet av 2021.

6. Satsningsområder og planbehov

På bakgrunn av oversiktsbildet over helsetilstand og påvirkningsfaktorer har det kommet fram utfordringer i Sør-Varanger kommune. Disse har gjennomgått en bred prosess som har resultert i noen hovedutfordringer som man skal prioritere å jobbe med i kommende kommunestyreperiode. Disse er presentert nedenfor som satsningsområder, og skal peke på planbehovet for å løse utfordringene. I tillegg er *infrastruktur* lagt til som et eget satsningsområde fordi dette er grunnleggende for den generelle samfunnsutviklingen. Satsningsområdene vil naturlig gli noe over i hverandre, noe som betyr at det ikke nødvendigvis er kun én enkelt plan som løser utfordringene innenfor ett satsningsområde. Det er av stor betydning at planene innenfor ulike kommunale sektorene henger sammen. Én plan kan bidra til å løse flere utfordringer innenfor flere satsningsområder.

I tillegg til utfordringsbildet ligger kommuneplanens samfunnsdel 2014-2026 til grunn for satsningsområder og planbehov framover. Selv om kommuneplanens overordnede visjon peker mot 12 000 innbyggere, er det viktigste budskapet i visjonen at man skal legge til rette for vekst i kommunen. Kommuneplanens overordnede visjon er:

Sør-Varanger kommune skal utvikles til et lokalsamfunn som gir grunnlag for befolkningsvekst i alle deler av kommunen. Arealdisponering og offentlig tjenesteproduksjon skal dimensjoneres ut fra en samlet befolkning på 12 000 innbyggere ved planperiodens utløp, og ha en kvalitet som gjør kommunen attraktiv som bosted og for etableringer og knoppskyting i privat næringsliv.

Kommuneplanen peker også ut fem særlige satsningsområder som skal bidra på veien mot visjonen. Disse satsningsområdene sammenfaller i stor grad med temaområdene i utfordringsbildet:

- Næringsutvikling
- Infrastruktur
- Barn og unge
- Kompetansebygging
- Folkehelse

Planer som kommer med i kommunal planstrategi er overordnede planer som skal vedtas av kommunestyret og som har stor betydning for kommunens budsjett og økonomiplan. Dette betyr at oversikten over planer ikke viser et fullstendig bilde av planarbeid som skal gjøres i kommunen. I tillegg arbeides det med en rekke handlingsplaner, virksomhetsplaner, reglementer, osv. Det er også verdt å nevne at det i forrige periode ble ferdigstilt to viktige planer som har stor betydning for satsningsområdene i denne planstrategien. Disse to er strategisk næringsplan og kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, og for at kommunen skal nå sine strategiske mål, er det også av stor betydning at disse planene følges opp i kommende periode. Planene i seg selv er verdt lite, dersom handlingsdelen ikke følges opp, både administrativt med personalressurser og politisk med nødvendige økonomiske bevilgninger. Når det skal utarbeides nye planer må det vurderes om kommunen har ressurser til å lage selve planen. Men det er kanskje enda viktigere å vurdere om det finnes tilstrekkelige ressurser til å følge opp planen med handlinger og tiltak i hele perioden planen skal gjelde for. Dette betyr at vedtak om utarbeidelse av nye planer i planstrategien får konsekvenser, samt legger beslag på personal- og økonomiske ressurser, i mange år fram i tid.

I tråd med kommuneplanens samfunnsdel og kommunestyrets vedtak av kommunal planstrategi skal det samiske være i fokus i Sør-Varanger. Hensynet til samisk språk, kultur og samfunnsliv skal derfor ivaretas i alle overordnede planer som utarbeides av kommunen.

I kommunen er det knappe personal- og økonomiske ressurser, noe som gjør at lovpålagte oppgaver og planer for grunnleggende kommunale tjenester prioriteres. Kommunen har en rekke lovpålagte oppgaver med tilhørende frister å forholde seg til, noe som gjør at det er få ekstra ressurser til utviklingsarbeid.

6.1. Trivsel, livskvalitet og tilhørighet

For å opprettholde god folkehelse er det avgjørende at innbyggerne trives der de bor. Trivsel handler om å ha god fysisk og psykisk helse, i tillegg til å ha arbeid og sosiale nettverk. For å oppnå trivsel i eget liv må man føle at man har god livskvalitet, som igjen henger sammen med å føle en tilhørighet til stedet man bor. Det er viktig at innbyggerne har en opplevelse av trivsel, god livskvalitet og tilhørighet fra de er unge. Barn og unge er i en sårbar situasjon, og en prioritering av dem vil ha stor helsemessig gevinst for kommunen over tid. Det er viktig at barn og unge i kommunen får vokse opp på like vilkår. Derfor er det viktig å styrke tjenestene i kommunen som sørger for en god oppvekst. Strategisk oppvekstplan er under arbeid, og det er avgjørende at denne ferdigstilles for å sikre barn og unge en god oppvekst. Dette vil også bidra til at flere ønsker å etablere en voksentilværelse i kommunen.

Kommuneplanens samfunnsdel har en visjon om å styrke barn og unges oppvekstmiljø basert på trygghet, trivsel, tilhørighet og tilgjengelighet, med en strategi der man vil stimulere til ungdomskontakt over grensene, og deltagelse i internasjonale prosjekter. En plan for internasjonalt samarbeid vil bidra til å nå dette målet. En slik plan vil også avklare hvordan langsiktig internasjonalt samarbeid kan styrke kompetansebygging og næringsutvikling.

Det vil også være viktig å få ferdigstilt byplan Kirkenes for å legge grunnlaget for en god byutvikling. Dette vil kunne gi økt attraktivitet og legge grunnlaget for at flere ønsker å bosette seg i kommunen. Selv om byplan kun dekker Kirkenes, vil et sterkt sentrumsområde tiltrekke seg tjenester og næringsliv som vil være viktig for hele kommunen. I arbeidet med byplan kan det bli nødvendig med større utredninger og grunnundersøkelser.

Som et bidrag til å styrke Sør-Varanger kommunes innbyggers identitetsfølelse og tilhørighet til kommunen vil det utarbeides en krigsminneplan. Kommunen vil i første omgang utarbeide en krigsminneplan som en temaplan i tett samarbeid med lokale aktører, som historielaget. Senere vil krigsminneplanen kunne inngå i en helhetlig kulturminneplan, som vil kreve mye mer ressurser, både i arbeid og økonomisk. En krigsminneplan vil også kreve økonomisk bevilgninger til oppfølging av planen.

Nye kommunale planer som kan bidra til å nå målet om økt trivsel, livskvalitet og tilhørighet:

- Strategisk plan for helse, omsorg og velferd
- Strategisk oppvekstplan
- Plan for internasjonalt samarbeid
- Byplan Kirkenes
- Krigsminneplan

6.2. Redusere sosial ulikhet

God folkehelse handler om å redusere sosial ulikhet. Det å redusere sosial ulikhet er ikke noe som raskt kan løses gjennom en plan, men krever et langsiktig folkehelsearbeid. Det løpende folkehelsearbeidet med oversiktsbilde må fortsette i kommunene utover kommende kommunestyreperiode. Derfor vil heller ikke oversiktsbilde over helsetilstand og påvirkningsfaktorer nevnes som en plan som skal utarbeides i perioden. I henhold til folkehelseloven § 6 skal oversiktsbildet inngå som grunnlag for

arbeidet med kommunal planstrategi, og dette er den første planstrategien til Sør-Varanger kommune der oversiktsbildet ligger som grunnlag.

For å redusere sosial ulikhet er det viktig at innbyggerne har de samme vilkårene for å vokse opp, bo og leve i kommunen. Boligpolitisk plan er under utarbeidelse fra forrige planstrategi og har som mål å være et styringsverktøy for administrasjon og folkevalgte med formål å etablere en helhetlig boligpolitikk der alle innbyggere i Sør-Varanger skal ha mulighet til å bo i egnede boliger i gode bomiljø.

Nye kommunale planer som kan bidra til å nå målet om reduisering av sosial ulikhet:

- Boligpolitisk plan
- Strategisk oppvekstplan

6.3. Kompetanse og rekruttering

I Sør-Varanger ser man at de neste 10 årene vil antallet eldre over 67 år stige en del, mens antallet barn og unge under 18 år vil holde seg mer stabilt. Antallet i aldersgruppa i mellom 20-66 år vil gå noe ned. Dette vil skape utfordringer for helse- omsorgstjenestene som vil få utfordringer med å rekruttere nok personell til å ivareta tjenestene. Økende andel eldre vil også øke antallet eldre med stort hjelpebehov. For å løse disse utfordringene må helse- omsorg- og velferdstjenestene tilrettelegges på en god måte, og dette skjer nå gjennom arbeidet med strategisk plan for helse, omsorg og velferd. Det vil derfor være av stor betydning å få denne ferdigstilt tidlig i denne kommunestyreperioden.

Når det gjelder kompetanse og tiltrekking av kompetanse til kommunen er det av stor betydning at kommunen fremstår som attraktiv for arbeidstakere. Strategisk næringsplan ble ferdigstilt i juni 2019, og videre oppfølging av denne vil bidra til at kommunen kan tiltrekke seg kompetanse dersom næringslivet opplever en positiv utvikling.

Gjennom internasjonalt samarbeid kan Sør-Varanger kommune styrke kontakten på tvers av landegrensene og delta i internasjonale prosjekter. Gjennom en plan for internasjonalt samarbeid vil man kunne avklare hvilke mål og strategier kommunen skal prioritere i det internasjonale arbeidet. Internasjonalt samarbeid kan gi kommunen økt kompetanse, og med tanke på Sør-Varanger sin geografiske plassering, være avgjørende for økt rekruttering til kommunen.

Dersom kommunen skal være attraktiv er det også viktig at både publikum og næringslivet opplever moderne tjenester i kommunen. Kommunens ansatte forlanger også moderne hjelpemidler som setter dem i stand til å yte relevante tjenester. Sør-Varanger kommune har allerede igangsatt utbygging av fibernett i hele kommunen, og en videre digitalisering i kommunen vil da være naturlig gjennom en digitaliseringsplan som også bør omfatte videre strategier for hvordan kommunen skal møte utviklingen av fysisk infrastruktur.

For å sikre framtidig rekruttering og beholde kompetanse i kommunen som organisasjon er det viktig at de ulike sektorene inkluderer mål og strategier i sine planer. Disse må følges opp sektorvis gjennom tiltak i handlingsdelene.

Nye kommunale planer som kan bidra til økt kompetanse og rekruttering:

- Strategisk plan for oppvekst
- Strategisk plan for helse, omsorg og velferd
- Plan for internasjonalt samarbeid
- Digitaliseringsplan

6.4. Redusere sykefravær og uførhet

Sør-Varanger kommune (organisasjonen) har et høyt sykefravær, og en høy andel uføre kvinner i alderen 45-66 år. Begge er høyere enn landsgjennomsnittet. Sør-Varanger kommune er en organisasjon med om lag 1000 ansatte, så det er snakk om et høyt antall innbyggere. Det medfører også flere negative konsekvenser at mange faller utenfor arbeidslivet. Faller man utenfor arbeidslivet, er det større risiko for økende sosial ulikhet og nedsatt livskvalitet. Dette er ikke bare negativt for den enkelte, men i et samfunnsmessig perspektiv kan dette få store negative konsekvenser.

Strategisk plan for helse, omsorg og velferd som er under utarbeidelse vil også her være viktig for å etablere gode tjenester, og ikke minst sørge for at tjenestene fanger opp utfordringer tidlig og kan sette inn nødvendige tiltak for å begrense at innbyggere faller utenfor arbeidslivet. Fastlegene har også en viktig rolle i det forebyggende arbeidet med tidlig å avdekke pasientens ulike utfordringer og iverksette helsefremmende tiltak. Dette for å redusere langtidssykemeldinger og uførhet. Det vil være viktig å arbeide aktivt med å skape et inkluderende arbeidsmiljø for å redusere sykefraværet.

Det vil også være viktig å følge opp kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv for redusere sykefravær og uførhet. Dette satsningsområde henger også tett sammen med trivsel, livskvalitet og tilhørighet og helsefremmende livsstil. Alle handler om å styrke folkehelsen.

Nye kommunale planer som kan bidra til å redusere sykefravær og uførhet:

- Strategisk plan for helse, omsorg og velferd

6.5. Helsefremmende livsstil

I Sør-Varanger ønsker man at innbyggerne skal ha en sunn livsstil der fysisk aktivitet og friluftsliv er en viktig ressurs som bidrar til en helsefremmende livsstil både fysisk og psykisk. I kommunen har man en høy forekomst av livsstilssykdommer som hjerte- og karsykdommer og diabetes. Dette skyldes til dels en høy andel med overvekt i befolkningen som direkte eller indirekte kan knyttes til senere sykdom. Det som gjelder for disse sykdommene er at tiltakene for å hjelpe de som er syke også vil være forebyggende for hele befolkningen. Det har også vært nedgang i deltagelse i organiserte og uorganiserte aktiviteter de siste årene, samt nedgang i voksne og barn som er tilstrekkelig fysisk aktive (i forhold til nasjonale anbefalinger). Derfor vil det være avgjørende at det legges til rette for en helsefremmende livsstil. I forrige kommunestyreperiode ble kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv vedtatt, og denne har som mål å legge til rette for at befolkningen i Sør-Varanger skal være fysisk aktiv og ved god helse. Det blir viktig å følge opp handlingsplanen til denne. Mens planen skal bidra til å stimulere og motivere til økt fysisk aktivitet gjennom et variert anleggs- og aktivitetstilbud for alle, vil den løpende oversikten over helsetilstand og påvirkningsfaktorer være

viktig. Det er også av stor betydning at det settes av nok midler til gjennomføring av framtidige arealplaner, samt realiseringen av disse. Grøntområder, lekeplasser og lignende er tiltak som bidrar til bolyst, og må ikke nedprioriteres for å spare økonomisk. På lengre sikt kan dette få negative konsekvenser for bolyst, og videre påvirke folkehelsen negativt.

Nye kommunale planer som kan bidra til en helsefremmende livsstil:

- Strategisk plan for helse, omsorg og velferd
- Strategisk oppvekstplan
- Byplan Kirkenes

6.6. Infrastruktur

Infrastruktur er en bred betegnelse som dekker ulike former for mobilitet og kommunikasjon. Infrastruktur er helt grunnleggende og nødvendig for at annen utvikling kan gjennomføres i ønsket retning. Infrastruktur omfatter alt fra veisystemer til digitale løsninger. I Sør-Varanger kommune er man i oppstartsfasen i to større planer innenfor grunnleggende infrastruktur. De to er hovedplan for vei og trafikk og hovedplan for vann og avløp. Begge disse ble vedtatt startet i forrige planstrategi, men av ulike årsaker har arbeidet blitt utsatt og planene er foreløpig ikke ferdigstilt. Det vil være nødvendig å gjennomføre disse to planene i kommende kommunestyreperiode. Hovedplan for vann og avløp vil kreve omfattende økonomisk bevilgning for å gjennomføre nødvendige utredninger og tilstandsvurderinger i forbindelse med planarbeidet.

En digitaliseringsplan er under oppstart og er viktig for utviklingen av digital infrastruktur i kommunen. I planen vil det trekkes fram strategier for hvordan digitalisering vil være med på å utvikle framtidens verdiskaping og tjenestetilbud til befolkningen, og vil favne tverrsektorielt i kommunen.

Byplan kirkenes og kystzoneplan for Varanger vil bidra til et godt grunnlag for videreutvikling av kommunen.

Nye kommunale planer som kan bidra til å sikre nødvendig infrastruktur:

- Hovedplan for vei og trafikk
- Hovedplan for vann og avløp
- Digitaliseringsplan
- Byplan Kirkenes
- Kystzoneplan for Varanger

6.7. Klima og miljø

Klima og miljø er temaer som har innvirkning på kommunal planlegging. Klimaendringene vil kunne få konsekvenser innenfor flere områder, herunder samfunnssikkerhet, vann og avløp, vannkvalitet, næringsutvikling, miljø, og lignende. Flere av disse utfordringene blir ivaretatt av vedtatte planer som helhetlig ROS-analyse og kommuneplanens arealdel, mens hovedplan for vann og avløp er under utarbeidelse. Kommunens administrasjonen har ikke ressurser og kapasitet til å utarbeide en ny

energi- og klimaplan per i dag. Det legges derfor ikke opp til utarbeidelse av en slik plan i kommende kommunestyreperiode. Det blir følgelig viktig at hensynet til klima og miljø ivaretas i kommunalt planarbeid og blir gjennomgående i kommunale planer på lik linje med folkehelse. Dette gjelder spesielt hensynet til klimatilpasning, men også utslippsreducerende tiltak i planer der dette er relevant.

6.8. Lovpålagte planer

Sør-Varanger kommune har en rekke lovpålagte oppgaver og planer som må utarbeides. Det er ikke hensiktsmessig at alle disse står beskrevet i planstrategien, men større planarbeid som krever spesielle avsatte ressurser, og som har en utforming som ligner en plan, er tatt inn i planstrategien. For kommende kommunestyreperiode er dette to dokumenter: *helhetlig ROS* og *overordnet beredskapsplan*.

Helhetlig ROS

Kommunen skal gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, herunder kartlegge, systematisere og vurdere sannsynligheten for uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen og hvordan disse kan påvirke kommunen i henhold til forskrift om kommunal beredskapsplikt § 2. Helhetlig ROS skal forankres i kommunestyret, og oppdateres i takt med kommunedelplaner, normalt hvert fjerde år. Helhetlig ROS danner grunnlag for kommunens overordnede beredskapsplan. Kommunen har en helhetlig ROS som ble vedtatt i 2018, men denne må revideres. Dette gjøres mot slutten av kommunestyreperioden.

Overordnet beredskapsplan

Kommunen skal være forberedt på å håndtere uønskede hendelser, og skal med utgangspunkt i helhetlige ROS utarbeide en overordnet beredskapsplan. Overordnet beredskapsplan kan derfor sies å være helhetlig ROS sin handlingsdel. Planen skal samordne og integrere øvrige beredskapsplaner i kommunen, og være samordnet med andre relevante offentlige og private krise- og beredskapsplaner. I og med at dette er en slags handlingsdel hører den egentlig ikke hjemme i planstrategien, men tas likevel inn for å synliggjøre det pågående beredskapsarbeidet med blant annet opprettelse av enhet for beredskap, og etablering av 110-sentralen i kommunen.

7. Oversikt over planer i kommende kommunestyreperiode, 2020-2023

Plannavn	Oppstart	Ferdig	Plantype	Økonomi ¹	Ansvarlig sektor eller enhet ²	Styringsgruppe
Arealplaner						
Byplan Kirkenes	2019	2021	Kommunedelplan	Kostnads-beregnet: 450 000 / Interne ressurser	Plan og utvikling	Utvalg for plan og samferdsel
Kystsoneplan for Varanger	2020	2021	Interkommunal plan	Eksterne tilskudd / Interne ressurser	Plan og utvikling	Interkommunal styringsgruppe
Kommunedelplaner						
Strategisk plan for helse, omsorg og velferd	2018	2021	Kommunedelplan	Interne ressurser	Helse, omsorg og velferd	Utvalg for levekår
Strategisk oppvekstplan	2017	2020	Kommunedelplan	Interne ressurser	Oppvekst	Utvalg for levekår
Hovedplan for vei og trafikk	2019	2021	Kommunedelplan	Interne ressurser ³	Tekniske tjenester	Utvalg for plan og samferdsel
Hovedplan for vann og avløp	2020	2022	Kommunedelplan	Kostnads-beregnet: 1 000 000/ Interne ressurser	Tekniske tjenester	Utvalg for plan og samferdsel
Distriktpolitisk næringsplan	2021	2022	Kommunedelplan	Avklares i prosess	Plan og utvikling	Utvalg for miljø og næring
Temaplaner						
Boligpolitisk plan	2017	2020	Temaplan	Interne ressurser	Service-kontoret	Utvalg for levekår
Plan for internasjonalt samarbeid	2021	2022	Temaplan	Interne ressurser	Administrasjons-avdelingen	Formannskapet
Krigsminneplan	2020	2022	Temaplan	Interne ressurser	Allmenn kultur	Formannskapet
Digitaliseringsplan	2020	2022	Temaplan	Interne ressurser	IT-avdelingen	Formannskapet
Lovpålagte planer						
Helhetlig ROS, rullering	2023	2023		Interne ressurser	Enhet for beredskap	Formannskapet
Overordnet beredskapsplan	2021	2021		Interne ressurser	Enhet for beredskap	Formannskapet

1) Økonomi viser om planarbeidet kan fullføres med interne ressurser eller om det kreves avsetning i kommunalt budsjett for gjennomføring. 2) Ansvarlig sektor eller enhet viser hvem som har prosjektlederansvaret og som må involvere øvrige sektorer eller enheter ved behov i planarbeidet. 3) Omtrent 800 000,- er brukt i planarbeidet. Resterende arbeid gjøres med interne ressurser.

Kommunal planstrategi 2020-2023

Sør-Varanger kommune

www.svk.no